

РОЗВИТОК ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Вишневська А. М., студентка,
КПІ ім. Ігоря Сікорського
vyshnevskaa.anastasiia02@gmail.com

Високотехнологічне виробництво відіграє ключову роль у розвитку економіки більшості передових країн світу. Саме завдяки виробництву продукції, яка базується на передових технологіях і складних принципах можливо збільшити продуктивність виробництва та отримати підвищену додану вартість, що позитивно впливає як і на розвиток національної економіки загалом, так і на підвищення рівня життя окремих громадян.

Високотехнологічні продукти, зазвичай, характеризуються високим рівнем інновацій, використанням передових технологій та опорою на спеціальні знання і навички. Згідно з класифікацією ОЕСР [1] та Євростату видами виробництва, що перебувають у групі «високотехнологічні», є:

- 1) виробництво фармацевтичних продуктів;
- 2) виробництво космічних кораблів і повітряних літальних апаратів;
- 3) виробництво комп'ютерів;
- 4) радіотелевізійне та комунікаційне обладнання;
- 5) медичне устаткування та оптичні інструменти.

До основними критеріїв виокремлення зазначених видів діяльності відносять розрахунки питомої ваги прямої та непрямой місткості витрат на розробки та дослідження у доданій вартості, а також частку персоналу з вищою освітою. Отже, якщо відношення витрат на НДДКР до доданої вартості 8-100% – це високотехнологічне виробництво. Однак, хоча більшість підприємств, що належать до високотехнологічних видів діяльності, є інноваційно активними, їх частка істотно різниться по країнах і галузях [2].

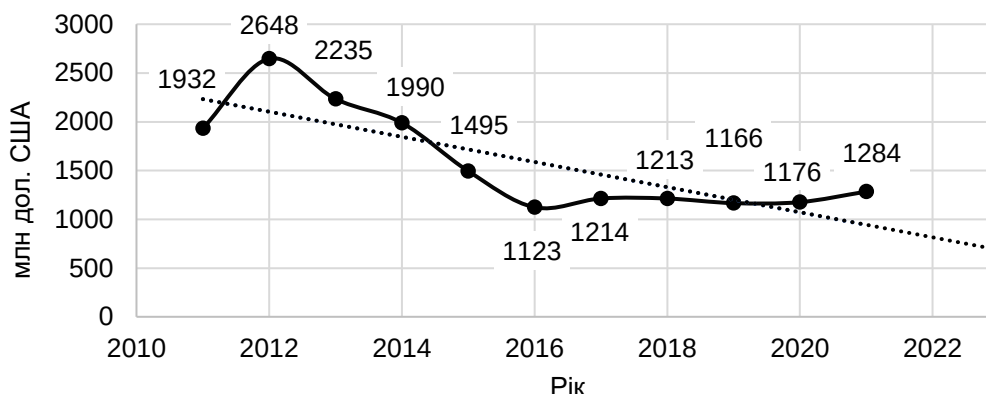

Рис. 1. Динаміка високотехнологічного експорту України протягом 2011-2021 років

*) Побудовано за [3]

З рис. 1 можемо бачити, що високотехнологічний експорт України має негативну тенденцію до зниження, починаючи з 2012 року, коли високотехнологічний експорт України досяг максимум у обсязі 2648 млн дол. США. У 2016 році спостерігався найменший обсяг експортованих високотехнологічних продуктів обсягом 1123 млн дол. США, що менше на майже 25% порівняно з попереднім роком. Загалом, упродовж досліджуваного періоду у 2021 році високотехнологічний експорт скоротився на 33,5% порівняно з 2011 роком. Скорочення експорту високотехнологічної продукції є важливим показником, що свідчить про наявність проблем у даному секторі економіки України та потребує відповідної реакції із розробленням плану впровадження змін.

Витрати на дослідження та розробки (% від ВВП) мають спадну тенденцію упродовж всього досліджуваного періоду - 1999-2021 рр. (рис. 2). Максимальну частку витрат було зафіксовано у 2003 році – 1,07% від ВВП, найменшу – у 2021 (0,4% від ВВП). У середньому в Україні на дослідження і розробки витрачається 0,75% від ВВП. Провідні країни світу за обсягом високотехнологічного експорту витрачають на дослідження та розробку значно більшу частку від ВВП, наприклад у 2020 році Корея витратила 4,80% від ВВП, США – 3,45%, Японія – 3,26%, Німеччина – 3,14%, Китай – 2,4%, Сінгапур – 1,98%.

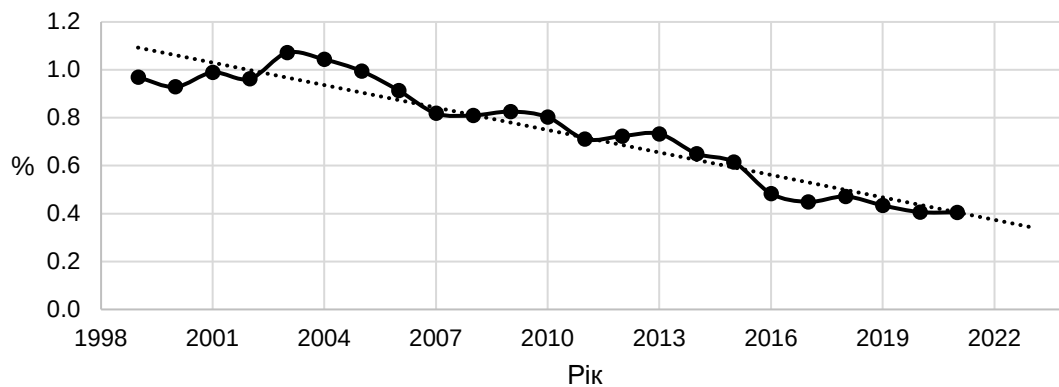

Рис. 2. Динаміка витрат на дослідження і розробки (% від ВВП) в Україні упродовж 1999-2021 років

*) Побудовано за [3]

За допомогою застосування Excel було виявлено суттєвий кореляційний зв'язок (0,911) між обсягом високотехнологічного експорту та обсягом витрат на дослідження та розробки (% від ВВП). Це свідчить про те, що без вкладень (державних чи приватних) у дослідження та розробки сфера високотехнологічного виробництва не розвиватиметься бажаними темпами. Фінансування досліджень та розробок не є єдиним фактором, що впливає на розвиток високотехнологічного виробництва, проте відіграє важливу роль.

Ще одним важливим фактором, що стримує розвиток високотехнологічного виробництва в Україні, є нестача інвестицій. Нині на світовому ринку інвестиційних ресурсів попит значно перевищує пропозицію, тому поява на ньому України одразу змушує її вести жорстку конкурентну боротьбу за інвестиції з різними країнами.

Сектор високих технологій в Україні має потенціал до розвитку завдяки високоосвіченій робочій силі країни, конкурентній інженерній освіті та сприятливому бізнес-середовищу. Україна має значний резерв висококваліфікованих професіоналів, включаючи інженерів-програмістів, IT-фахівців і науковців, які здатні надавати високоякісні послуги за конкурентними цінами.

За останні роки Україна стала одним із основних гравців на світовому ринку аутсорсингу, надаючи послуги з розробки програмного забезпечення, IT-послуги та інші технічні послуги клієнтам у всьому світі. У країні також зростає кількість стартапів, багато з яких зосереджені на розробці інноваційних продуктів і технологій у таких сферах, як штучний інтелект, машинне навчання та Інтернет речей (IoT).

Задля відновлення та нарощування експорту високотехнологічного виробництва уряд України повинен активно підтримувати розвиток сектору високих технологій через такі ініціативи, як податкові пільги для технологічних та інноваційних компаній, стимулювати створення технопарків та інноваційних хабів, а також запроваджувати програми підтримки розвитку стартапів.

В умовах обмеженості фінансових ресурсів на дослідження і розробки та наявності значного резерву висококваліфікованих професіоналів вкрай важливим є побудова міцних зв'язків співпраці із передовими країнами, що є світовими лідерами з експорту високотехнологічної продукції. Україна здатна брати участь в проведенні спільних наукових досліджень, обміні досвідом і технологіями та реалізовувати спільні інноваційні проекти. Міжнародна співпраця у сфері високотехнологічного виробництва позитивно вплине на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств даної сфери та стимулюватиме їх розвиток.

Список використаних джерел:

1. OECD. Classification of manufacturing industries into categories based on R&D intensities. 2011. URL: <https://www.oecd.org/sti/ind/48350231.pdf> (дата звернення: 11.02.2023).
2. Федулова Л. І. Розвиток високотехнологічного сектору промисловості як стратегічний напрям посилення соціально-економічного розвитку України. *Економічна теорія та право*. 2020. № 3 (38). С. 41-61. <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/41-62.pdf> (дата звернення: 11.02.2023).
3. World Bank Data. URL: <https://www.worldbank.org/en/home> (дата звернення: 11.02.2023).
4. UNCTAD Global Investment Trends Monitor. 2018. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaeia2018d1_en.pdf (дата звернення: 11.02.2023)